

Του Βίκτωρ Ισαάκ Ελιέζερ: Η παράδοση αναβιώνει και η συναγωγή Ετς Χαγίμ συνεχίζει να είναι ζωντανό κύτταρο εβραϊκής ζωής και ενός πολιτισμού που στο κέντρο του έχει τον διάλογο μεταξύ των θρησκειών και την ανεκτικότητα στη διαφορετικότητα.

Με μια συγκινητική λειτουργία, το Σάββατο 27.5.2023, έγινε η τελετή υποδοχής και τοποθέτησης του νέου Σέφερ Τορά (Ιερού Κυλίνδρου) στη Συναγωγή Ετς Χαγίμ των Χανίων, στη μνήμη του αείμνηστου Νίκου Σταυρουλάκη, από τον Ραβίνο - καθηγητή Νικόλαο Ντελάνζ. Με πρωτοβουλία των Αούβα Αμάρ και Λιορ Ασέρ, φίλων και συνεργατών του Νίκου Σταυρουλάκη, συγκεντρώθηκαν δωρεές ώστε να αγοραστεί ένα Σέφερ Τορά από την Ιερουσαλήμ και να μεταφερθεί και να εναποτεθεί στη συναγωγή των Χανίων, στην μνήμη του θεμελιωτή της και του ανθρώπου που ανέδειξε το εβραϊκό παρελθόν της Κρήτης.

Ήταν εκεί ο Πατέρας John Raffan από την Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία, η πρόεδρος της Μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας Ετς Χαγίμ - καθηγήτρια Βασιλική Γιακουμάκη. Ήταν όμως εκεί και οι πρόεδροι των Ισραηλιτικών Κοινοτήτων της Αθήνας και της Λάρισας Αλβέρτος Ταραμπουλούς και Ηλίας Καμπελής, ο εκπρόσωπος της Ισραηλιτικής Κοινότητας του Βόλου Βίκτωρ Σιακής και ο Βίκτωρ Ελιέζερ, Γενικός Γραμματέας του Κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου.

Ευχαριστούμε θερμά την Anja Zuckmantel, Διευθύντρια της Μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας Ετς Χαγίμ και όλους τους εθελοντές που οργάνωσαν όλες τις εκδηλώσεις στη συναγωγή καθώς και όλους τους φίλους της συναγωγής Ετς Χαγίμ για την αδιάκοπη υποστήριξη τους.

Απόσπασμα από τα λίγα λόγια που είπα για τον Νίκο Σταυρουλάκη

«Στο τέρμα της οδού Σάκη Χελιδονάκη, ένα σοκάκι στο Ενετικό λιμάνι, στην παλιά πόλη των Χανίων υπάρχει μια ξύλινη παραδοσιακή ψηλή πόρτα, ένα μικρό πλακάκι με μία τούρκικη γκραβούρα, δεξιά μια εβραϊκή μεζουζά, και πάνω στην πόρτα ένα μεταλλικό πινακίδάκι με ένα όνομα γραμμένο στα Ελληνικά, με κεφαλαία γράμματα: ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΚΗΣ.

Κοντοστέκομαι, μαζί με την Μαριάννα και την Ανια, δύο γυναίκες που στηρίζουν τη συναγωγή των Χανίων Ετς Χαγίμ, συνεργάτιδες και στενές φίλες του Νίκου, κτυπώ τον μεταλλικό κρίκο που κρέμεται στην ξύλινη πόρτα. Μας υποδέχεται ο Ρέζνικ, ο άνθρωπος για όλες τις δουλειές και κυρίως αυτός που φροντίζει ώστε ο Νίκος να είναι παντού και πάντα παρών παρά τα προβλήματα υγείας που τον ταλαιπωρούν τα τελευταία χρόνια.

Ο κήπος του Νίκου, αρώματα από ντόπια Κρητικά φυτά και στην μέση μια μικρή λίμνη... μια μεγάλη χελώνα βολτάρει. Είναι η χελώνα του Νίκου, και μέσα στη λίμνη 4 ψάρια κόϊ, που έφερε ο Νίκος από την Ιαπωνία. Ένα παραδοσιακό διώροφο αρχοντικό. Ανεβαίνουμε επάνω, στον πρώτο όροφο, ο Νίκος μας υποδέχεται στη κουζίνα του, με ένα πλατύ χαμόγελο και μια ανοικτή αγκαλιά. Ένα στρογγυλό τραπέζι, βιβλία παντού, ράφια με βότανα, η τσαγιέρα και η ξυλόσομπα.

Οι συστάσεις ξεκινούν: «ο σκύλος μου ο Μούφης, οι γάτες μου ο Γιόφι και η Φιφή, τη χελώνα και τα ψάρια τα συνάντησες, και στο διπλανό δωμάτιο είναι οι δυο παπαγάλοι, ο Αμπουντίν και η Αριέλα με τους οποίους συζητώ κάθε μέρα», μου λέει ο Νίκος γελώντας.

Η ώρα περνούσε, η κουβέντα εξελισσόταν... μια φιλική επίσκεψη στο σπίτι του Νίκου εξελίσσεται σε μία εξαιρετικά ενδιαφέρουσα συζήτηση με έναν διανοητή του πολιτισμού και των τεχνών. Με τον άνθρωπο που ζωντάνεψε την Εβραϊκή ζωή στην Ελλάδα μετά τη σχεδόν ολοκληρωτική καταστροφή της.

Μια συζήτηση - αφορμή για το ξετύλιγμα του νήματος της ζωής ενός κοσμοπολίτη διανοούμενου, ενός παραδοσιακού Εβραίου, ενός θεματοφύλακα της Εβραϊκής κουλτούρας, του θεμελιωτή του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδος και του Εβραϊκού Μουσείου της Θεσσαλονίκης, του ανθρώπου που ζωντάνεψε την ιστορική συναγωγή των Χανίων Ετς Χαγίμ.

Το 1995 έγινε ένας σεισμός στα Χανιά που ήταν αρκετά ισχυρός ώστε να προκαλέσει μερική κατάρρευση της οροφής της Συναγωγής, οπότε άρχισε να προβληματίζει τον Νίκο σοβαρά το ζήτημα της μελλοντικής της επιβίωσης. Ήταν το μόνο τεκμήριο της ηλικίας 2.300 χρόνων παρουσίας Εβραίων στην Κρήτη, το οποίο επέζησε από το πέρασμα των Ναζί.

Το 2001 οι εργασίες ολοκληρώθηκαν με την εγκατάσταση των κυλίνδρων της Τορά στη Συναγωγή, με μια τελετή στην οποία παρευρέθηκαν περίπου 300 άτομα. «Αυτό που ανακάλυψα τελικά για την Εβραϊκή μου ταυτότητα, είναι πως το να είναι κανείς Εβραίος είναι ζήτημα αρχών και της θέλησης να διατηρεί κανείς και να γνωστοποιεί τα τεκμήρια της παράξενης ιστορίας της στη Διασπορά. Πιστεύω πως έχουμε ακόμη πολλά να μάθουμε, και η Συναγωγή Ετς Χαγίμ, έχει να της διδάξει πολλά. Οι συναγωγές δεν ήταν κλειστές, ούτε αποκλειστικά οίκοι προσευχής. Πολλές δεν είχαν ραββίνο και ήταν κυρίως χώροι μελέτης και κοινωνικών συναντήσεων, ενώ, το σημαντικότερο, ήταν ανοιχτές σε μη Εβραίους που ήθελαν να μοιραστούν τις αξίες και τη ζωή των Εβραίων ως ένα βαθμό. Αυτό το ιστορικό προηγούμενο μου επέτρεψε να διατηρήσω τη Συναγωγή Ετς Χαγίμ ως ένα χώρο ζωντανό και δραστήριο, σε ένα περιβάλλον όπου ζουν μόλις μια χούφτα Εβραίοι», μου είχε

εξηγήσει ο Νίκος Σταυρουλάκης σε μια εκ βαθέων συζήτηση λίγους μήνες πριν πεθάνει, στις 22/5/2017.

Το μικρό αυτό αφιέρωμα στη ζωή του Νίκου Σταυρουλάκη αποτελεί ελάχιστη ένδειξη αναγνώρισης στο υπέροχο έργο που δημιούργησε για την ανάδειξη του Εβραϊκού πολιτισμού στην Ελλάδα. Και η υποδοχή του Σέφερ Τορά σήμερα σηματοδοτεί τη συνέχεια της Εβραϊκής ζωής στα Χανιά.

Πηγή: [Facebook Βίκτωρ Ελιέζερ](#)